

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні Вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова
"24" листопада 2022 р.

Протокол № 5

Проректор з навчально-методичної роботи проф. Варшавський Р.М.

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Консультативна психологія та основи психокорекції
освітнього ступеня магістр

(назва освітнього рівня)

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 053 Психологія

(код і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: «Практична психологія» (1.10)

Шифр за навчальним планом ПП10

Київ
2022

Розробники програми: **Яценко Т.С.**, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри практичної психології педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова

Рецензенти: **Горова О.О.**, доктор психологічних наук, професор кафедри психології управління Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Митник О.Я., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедрою практичної психології педагогічного факультету НПУ імені М.П. Драгоманова

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради НПУ імені М. П. Драгоманова «__» _____ 20 __ року, протокол № ____

Голова НМР _____
(підпис) (Прізвище, ініціали)

1. Пояснювальна записка

Програма освітнього компоненту *«Консультативна психологія та основи психокорекції»* складена відповідно до освітньо-професійної програми «Практична психологія» підготовки фахівців освітнього рівня *магістр*, галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки*, спеціальності *053 Психологія*

Предметом вивчення освітнього компоненту є розвиток та вдосконалення рівня професійної компетентності здобувачів вищої освіти в галузі психоконсультації та психокорекції, основи психоконсультації та психокорекції як окремих видів психологічної практики, ознайомлення з основними підходами до психологічного консультації, вимогами до консультанта та організацією консультаційного процесу та техніками консультації. методами індивідуальної та групової психокорекції, видами, формами та напрямками.

Міждисциплінарні зв'язки.

Зміст освітнього компоненту *«Консультативна психологія та основи психокорекції»* тісно пов'язаний із такими дисциплінами: *«Психологія професійного спілкування»*, *«Психодіагностика»*, *«Психологічне консультації»*, *«Соціальна психологія»*, *«Психологія особистості та персонологія»*.

Мета і завдання освітнього компоненту

Метою викладання освітнього компоненту *«Консультативна психологія та основи психокорекції»* є вивчення концептуальних засад консультаційної психології та основ психокорекції; ознайомлення із сучасними підходами до практики психологічного консультації; формування професійної компетентності та уявлення про основи психологічної корекції; основних теоретичних напрямків психокорекції і практичних методів корекційної роботи.

Основними **завданнями вивчення** освітнього компоненту *«Консультативна психологія та основи психокорекції»* є:

- розкрити сутність та основну проблематику психоконсультації та психокорекції як окремих видів психологічної практики;
- розкрити специфіку організації та проведення психоконсультації, психокорекції в індивідуальній, сімейній та груповій формах.
- засвоїти основні поняття психологічного консультації, його напрями, типи проблем клієнтів;

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

Результати навчання	Компетентності
<p>ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.</p> <p>Пр4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.</p> <p>ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.</p> <p>ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.</p> <p>ПР13. Здатність визначати та здійснювати психологічні заходи щодо психодіагностики та прогнозування конфліктів у групах, колективах та організаціях; прогнозувати конфліктний “потенціал” особистості щодо ескалації конфліктів; визначати можливі конструктивні й деструктивні наслідки професійних деструкцій та деформацій.</p> <p>ПР14. Здатність будувати (розробляти): різноманітні технології розвивальних впливів на особистісно-професійний розвиток людини: технології ігromodelювання, технології психоконсультування, психокорекційні технології.</p> <p>ПР19. Здатність використовувати різноманітні технології у здійсненні психоконсультування та психокорекції.</p>	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу) з використанням науково верифікованих методів та технік.</p> <p>СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.</p> <p>СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.</p>

<p>ПР20. Здатність орієнтуватися в теоретичних моделях психологічної допомоги, використовувати їх в різноманітних її галузях та різновидах, володіти основними процедурами, техніками та конструктами</p>	
---	--

II. Примірний тематичний план

На вивчення освітнього компоненту відводиться **3** кредити ЄКТС **90** годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС
Змістовий модуль I. Теоретичні основи психологічного консультування. Процедура та технологія консультативного процесу						
1	Т.1. Психологічне консультування як галузь практичної психології. Сутність консультативного процесу: практичний аспект. Структура й етапи консультування	0,5	0,5			14
2	Т.2. Психологія консультативного контакту. Особистість консультанта та консультування. Підготовка консультанта до роботи	2	1		1	14
3	Т.3. с	1,5	0,5		1	10
4	МКР № 1					

Разом за змістовим модулем 1:		4	2		2	38
Змістовий модуль II. Психокорекція як форма діяльності практичного психолога						
5	Т. 4. Психологічна корекція як сфера діяльності психолога	1	1			10
6	Т. 5. Особливості організації та проведення психологічної корекції	1,5	1		0,5	10
7	Т.6. Теоретичні передумови психокорекційної практики	1,5	1		0,5	12
8	Т. 7. Метод активного соціально-психологічного пізнання як метод групової психокорекції	2	1		1	10
9	МКР № 2					
Разом за змістовим модулем 2:		6	4		2	42
Разом годин:		10	6		4	80

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Модуль I. Теоретичні основи психологічного консультування. Процедура та технологія консультативного процесу

Тема I.1. Психологічне консультування як галузь практичної психології. Сутність консультативного процесу: практичний аспект. Структура й етапи консультування

Основні питання загальної теорії консультування. Консультативна теорія і практика. Консультант і клієнт в процесі взаємовпливу. Етичні принципи консультування. Підготовка консультанта.

Загальна структура консультування. Перший етап. Первинний контакт. Формування спільного психологічного простору. Рапорт. Формування. Підтримання та відновлення. Організація єдиного поля комунікації. Емпатія. Вербальний та невербальний рівні комунікації. Вплив інших сторін на формування та утримання контакту. Система та її вплив на

процес консультування. Інтервенція. Первинне інтерв'ю. Збір інформації. Формулювання запиту. Формальний запит, реальний запит. Другий етап. Сповідь клієнта. Робота з матеріалом. Підходи до інтерпретацій. Пропрацювання проблеми. Заключний етап. Рекомендації і заключна рефлексія. Оцінка результатів. Фактори результативності.

Тема 1.2. Психологія консультативного контакту. Особистість консультанта та консультування. Підготовка консультанта до роботи

Організація процесу консультування. Умови проведення психологічного консультування. Кабінет консультанта. Рамки консультації. Час і місце консультації. Фіксація роботи консультанта. Відповідальність психолога-консультанта.

Основні підходи до психологічного консультування. Гуманістична психологія. Біхевіористичний підхід. Психодинамічний підхід. Екзистенційна психологія. Загальні вимоги до особистості консультанта. Спеціальні вимоги до консультанта. Професійна підготовка консультанта. Теоретична підготовка.

Тема 1.3. Процедура і техніки консультування. Психологія консультування окремих категорій клієнтів.

Техніки консультування. Поняття про техніку та технічні прийоми психологічного консультування. Зв'язок техніки психологічного консультування з його етапами і процедурами. Універсальна та спеціальна техніка психологічного консультування. Зняття напруги. Діагностичні техніки. Тестування. Активне слухання. Інтерпретації. Поради та рекомендації. Інсайт.

Техніки заключного етапу. Типові технічні помилки в ході проведення консультації. Неточні висновки консультанта. Неточні рекомендації. Неправильні дії консультанта. Попередження та усунення помилок. Робота із психосоматикою.

Опір як адаптивна реакція клієнта у консультативній ситуації. Причини виникнення і способи подолання опору. Продукти перенесення і контрперенесення як матеріали для консультативної роботи. Проекція та інтроєкція. Ведення консультації. Захисти клієнта. Заперечення. Регресія. Раціоналізація. Інтелектуалізація. Зміщення. Робота із захистами. Типові помилки і шляхи їх подолання. Розширення особистісного адаптивного поля клієнта.

Модуль II. Психокорекція як форма діяльності практичного психолога

Тема 2.1. Психологічна корекція як сфера діяльності психолога

Поняття про ПК. Цілі та завдання психокорекційної роботи. Принципи ПК: єдності діагностики та корекції; нормативності розвитку; корекції "зверху до низу" та "знизу доверху"; системності розвитку; діяльнісний принцип корекції. Види ПК. Основні елементи психокорекційної ситуації.

Тема 2.2. Особливості організації та проведення психологічної корекції

Форми корекційного впливу. Врахування характеру психологічних проблем, віку та особистісних якостей при виборі форм психокорекційного впливу. Основні етапи психокорекції. Методи отримання психологічної інформації. Принципи побудови спілкування психолога з клієнтами. Роль невербальних засобів спілкування в одержанні інформації, встановлення контакту та здійснення впливу.

Поняття індивідуальної психокорекції. Психологічні особливості індивідуальної психокорекції. Основні стадії індивідуальної психологічної корекції. Специфіка групової форми психокорекції. Групові форми роботи. Тренінгові групи. Групи зустрічей. Гештальт-групи. Тілесно-орієнтовані групи. Групова дискусія як метод групової роботи. Групи вмінь.

Тема 2.3. Теоретичні передумови психокорекційної практики

Основні напрямки психокорекції у глибинній психології. Класичний психоаналітичний підхід З. Фрейда. Індивідуальний підхід до психокорекції А. Адлера. Аналітичний підхід до психокорекції К. Г. Юнга. Екзистенційно-гуманістичний напрямок психокорекції. Клієнтоцентрований підхід К. Роджерса. Логотерапія В. Франка. Екзистенційний напрямок психокорекції. Когнітивний напрямок психокорекції. Раціонально-емотивна терапія А. Елліса. Когнітивний підхід А. Бека. Гештальт-терапія Ф. Перлза.

Тема 2.4. Метод активного соціально-психологічного пізнання як метод групової психокорекції

Поняття про особистісні деструкції. Особистісна проблема. Поняття про психологічні захисти. Логіка дії несвідомого. Проблеми феноменологічного підходу у психокорекційній практиці. Особливості процесуальної діагностики. Модель внутрішньої динаміки психіки. Візуалізація. Методи АСПП. Комплекс тематичних психомалюнків, Робота з використанням неавторських малюнків. Психодрама. Рольова гра. Психогімнастичні вправи. Психоаналітична робота з використанням каменів.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Усна відповідь (доповідь на семінарі):

- вільне володіння матеріалом;
- повнота та логіка викладу;
- чіткість і доведеність формулювань;
- обґрунтованість тверджень;
- посилення на науково-літературні джерела;
- наявність та обґрунтованість власних пропозицій, власної позиції (погляду);
- наявність узагальнень, висновків.

Письмова відповідь (модульна контрольна робота, колоквиум):

- правильність, чіткість, логічність у викладені відповіді на запитання;
- комплексне бачення питання (проблеми);
- вміння виділити головне;
- обрання правильної відповіді;
- наявність та обґрунтованість власних пропозицій, власної позиції (погляду);
- чіткість позначень і акуратність.

Індивідуальне науково-дослідне завдання:

- опрацювання, відбір та інтерпретація науково-літературних джерел;
- наявність узагальнень і висновків;
- наявність та обґрунтованість власної ініціативи, певних завдань, методів тощо;
- оформлення відповідно з вимогами до наукових робіт;

- підготовка доповіді за результатами дослідження;
- захист роботи.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання : *іспит*
Поточна успішність – 60 балів, екзамен – 40 балів.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

ОСНОВНА:

- 1) Андрушко Я.С. Психокорекція: навч.-метод. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 212 с.
- 2) Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: навчальний посібник / С.В. Васьківська. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
- 3) Кузікова С.Б. Основи психокорекції: навчальний посібник. Київ: Вид-во «Академвидав», 2012. 320 с.
- 4) Максименко С.Д., Прокоф'єва О.О., Царькова О.В., Кочкурова О.В. Практикум із групової психокорекції : підручник. Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2015. 414 с.
- 5) Мельничук О.Б. Основи психоконсультування та психокорекції : Навчальний посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія» та спеціалізацією «Соціально-психологічна реабілітація». Київ : Каравела, 2015. 390 с.
- 6) Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування : навч. посібник / за заг. ред. В.Г. Панка, І.М. Зварича. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2019. 384 с.
- 7) Панок В. Г. Психоконсультативні стратегії діяльності практичного психолога системи освіти: навч.-метод. Посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2010. – 232с.
- 8) Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Навч. посіб. Київ : Вища школа, 2004. 679 с.

ДОПОМІЖНА:

- 1) Абрамова Г.С. Практикум по психологическому консультированию / Г.С. Абрамова. – [2-е изд.]. – М.: Издательский центр «Академия», 1996. – 128 с. 67
- 2) Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: сприяння розвитку клієнта / А.Айві; [пер. з англ.]. – К.: Сфера, 1998. – 342 с.
- 3) Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості / О.Ф. Бондаренко. – Харків: Фоліо, 1996. – 237 с.

- 4) Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта / Дж.Бьюдженталь. – СПб.: Питер, 2001. – 304 с.
- 5) Васківська С.В. Соціально-психологічний супровід клієнтів: Технологія ведення консультативного діалогу. – К.: В.Главник, 2006.
- 6) Глэддинг С. Психологическое консультирование / С.Глэддинг. – [4-е изд.]. – СПб: Питер, 2002. – 736 с.
- 7) Иган Дж. Слушание и понимание вербальных сообщений: практические рекомендации / Журнал практической психологии и психоанализа / Дж. Иган. – 2004. – № 5. – С. 8-25.
- 8) Иган Дж. Уклоняющиеся и сопротивляющиеся клиенты / Журнал практической психологии и психоанализа / Дж. Иган. – 2003. – № 3 / Режим доступа: <http://www.psychol.ru/>
- 9) Короход Я.Д. Деякі аспекти теорії та практики мультимодального підходу в психотерапії // Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень: тези III міжнар. Наук.-практ.конф., 21 листопада 2019 року, м.Київ / відп.ред.О.В. Дробот. – К.: Талком, 2019. – С.59 – 65.
- 10)Короход Я.Д. : Ірвін Девід Ялом: деякі погляди на психотерапію // The 5th International scientific and practical conference “Science and education: problems, prospects and innovations” (February 4-6, 2021) CPN Publishing Group, Kyoto, Japan. 2021. 1073 p. (p.571-574) <https://sci-conf.com.ua/wpcontent/uploads/2021/02/SCIENCE-AND-EDUCATION-PROBLEMSPROSPECTS-AND-INNOVATIONS-4-6.02.2021.pdf>
- 11)Кочюнас Р.Б. Основы психологического консультирования / Р.Б. Кочюнас.: [пер. с лит.] – М.: Академический проект, 1999. – 239с.
- 12)Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції : Навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2020. 304 с.
- 13)Лейтц, Г. Психодрама : теория и практика. Классическая психодрама Я.Л. Морено. Пер. с нем. Издание 2-е, испр. и доп. Москва : Когито-Центр, 2007. 380 с. 69
- 14)Малейчук Г. Портрет современного клиента: общая характеристика Геннадий Малейчук / Режим доступа: <http://www.b17.ru/article/7710/>
- 15)Методичний посібник для фахівців, які впроваджують корекційні програми для осіб, які вчинили насильство в сім'ї. Укладачі: Мустафаєв Г.М., Довгаль І.І. Київ, 2011. 192 с.
- 16)Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності : підручник. Кам'янець – Подільський :

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. 260 с.

- 17) Мэй Р. Искусство психологического консультирования: [пер.с англ. Т.К.Кругловой]. – М.: Независимая фирма «Класс». –336 с.
- 18) Нардонэ Дж. Искусство быстрых изменений: Краткосрочная стратегическая терапия. М.: Изд-во Института психотерапии, 2006. – 192 с.
- 19) Обозов Н.Н. Психологическое консультирование / Н.Н. Обозов. – СПб.: Санкт-Петербургский государственный университет. Ассоциация лекторов. Центр прикладной психологии, 1993. – 240 с. 33.
- 20) Олифинович Н.И. Индивидуальное психологическое консультирование: Теория и практика. – Мн.: Тесей, 2005. – 264 с.
- 21) Осипова А.А. Общая психокоррекция. Москва : Сфера, 2004. 512 с.
- 22) Петрушин С.В. Мастерская психологического консультирования. – М.: ПЕР СЭ, 2003. – 143 с.
- 23) Роджерс К. Консультирование и психотерапия. Новейшие подходы в области практической работы / К.Роджерс. – М.: ЭКСМОПРЕС, 1999. – 421 с.
- 24) Роджерс К. Взгляд на психотерапию: Становление человека / К.Роджерс – Москва, 1994. – 480 с. 70
- 25) Цибух Л.Н., Чебікин А.Я. Диагностика и коррекция мышления у развивающейся личности. – О. : ЮНЦ АПН Украины, 2002. 172 с.